

KŘIŽOVATKY ČESKÝCH A ČESKOSLOVENSKÝCH DĚJIN 1989

Učební pomůcka *Křížovanky českých a československých dějin – 1989* představuje soubor tiskovin z období normalizace a sametové revoluce. Naleznete zde novinové články vztahující se k významným okamžikům československých dějin, ukázkou dobové reklamy, dobového humoru apod. Pracujeme s pojmem médium v širším slova smyslu, chápeme jej jako jakýkoli tištěný materiál nesoucí sdělení. Pracovní materiál je rozdělen na dvě části:

- pro pedagogy: obrázek + metodický podklad;
- pro žáky: obrázek.

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ; SŠ

Motivace vzniku programu:

Pracovní materiál je založen na dobových tiskovinách vztahujících se k dějinám počátku 20. století, především k období před a v roce 1989.

Návaznost na RVP ZV:

- vzdělávací oblast Člověk a společnost
- vzdělávací obor Dějepis: Tematický celek Rozdělený a integrující se svět očekávaný výstup: žák prokáže základní orientaci v dějinách Československa v období 1984–1990
- průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova; Výchova demokratického občana; Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; Multikulturní výchova; Mediální výchova

Klíčová slova:

normalizace, sametová revoluce

Metody a techniky:

- slovní (výklad, práce s písemnými prameny, prezentace - tvorba zprávy), práce s obrazovými prameny, brainstorming, skupinová práce

Bape

„Co jste to kecal, že zhoršení počasí zavinila nějaká porucha nad Azorama? Pamatujte si, že ve vysílání Svobodný Evropy za všechno můžou komunisti!“

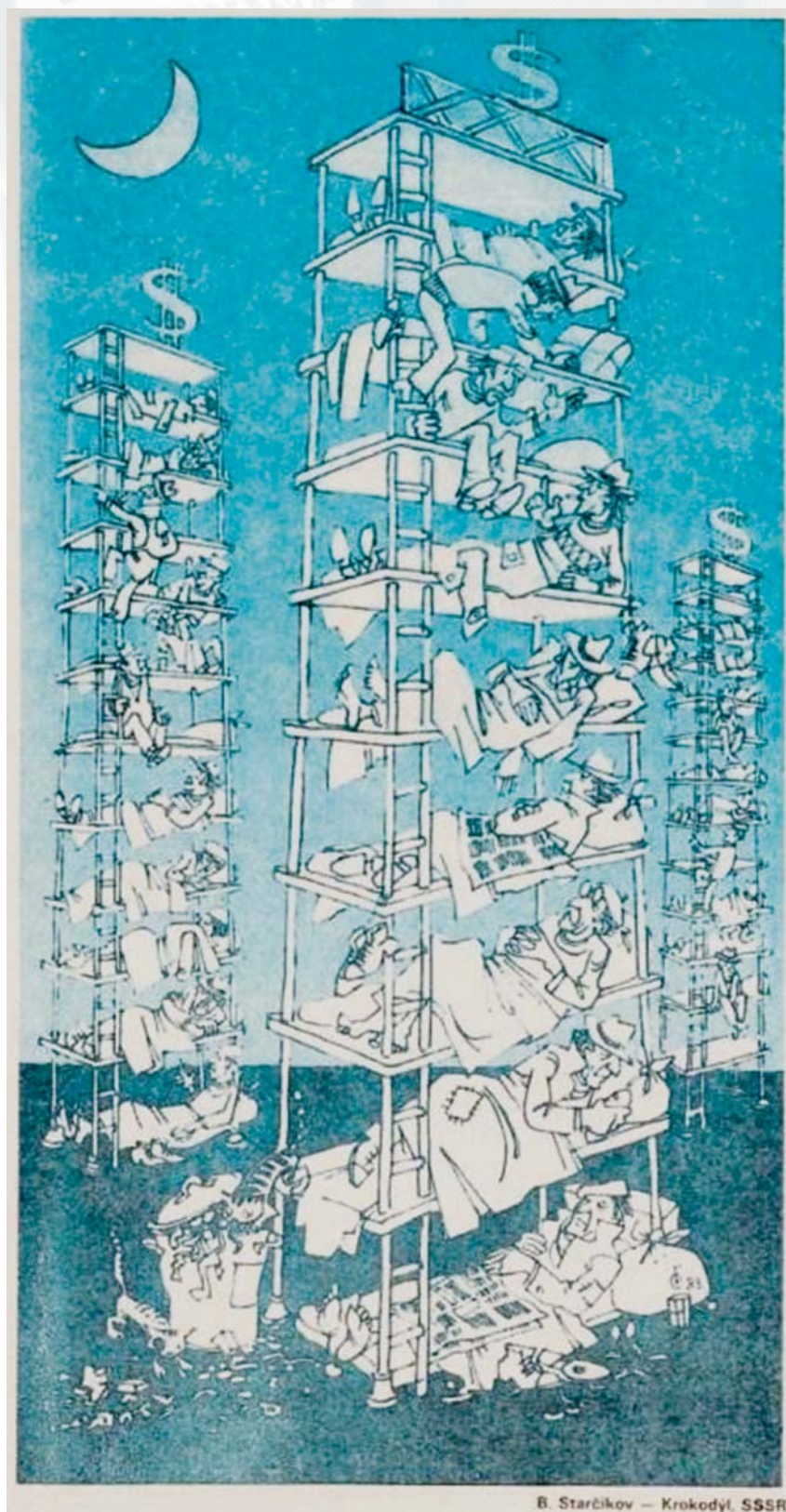
Českoslovenští exulanti se aktivně podíleli na přípravě vysílání Rádía svobodná Evropa. Československá tajná policie o jejich činnosti věděla a sledovala ji. Redaktoři satirického časopisu *Dikobraz* měli za úkol čtenáře přesvědčit, že Rádio svobodná Evropa lže.

Zdroj: Bape, 1975. *Dikobraz: nezávislý satirický a humoristický týdeník*. Praha: Eurostudio, č. 42, s. 16.

Otázky k zamyšlení:

- Jak přistupovala KSČ k vysílání stanice Rádio svobodná Evropa?
- Jaký cíl mělo vysílání Rádía svobodná Evropa?

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Amerama? Pamatujte si, že ve vys

Období studené války bylo citelné ještě v 80. letech 20. století. Humoristický časopis *Dikobraz* byl využíván k propagandě, některé příspěvky přejímal z médií sovětských a dalších zemí východní Evropy.

Zdroj: Starčíkov, B., 1984. *Dikobraz: nezávislý satirický a humoristický týdeník*. Praha: Eurostudio, roč. 90, č. 1, s. 7.

Otázky k zamyšlení:

- Jakým způsobem využívá karikaturu protiamerická propaganda? *Snaha zesměšnit nepřítele a přesvědčit čtenáře, že v USA lidé žijí jako bezdomovci.*

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Amerama? Pamatujte si, že ve vys

„Co jste to kecal, že zhoršení p
Asrama? Pamatujte si, že ve vys

Dobová karikatura nereagovala pouze na události v tuzemsku, ale také na aktuální světové dění. Příkladem je karikatura Jaroslava Popa interpretující úlohu USA v libanonské válce. Libanonská válka má své kořeny v demografickém složení země, která byla tvořena muslimy a maronitskými křesťany. V roce 1926 vyřešila ústava problematiku uspořádání etnik následovně: prezidentem měl být maronitský křesťan¹, předsedou parlamentu šíitský muslim² a premiérem sunnitský muslim³. Příčiny konfliktu vyvstávají v důsledku vzniku státu Izrael⁴, Šestidenní⁵ a Jomkipurské války⁶, kdy Libanon přijal velké množství palestinských Arabů a demografické složení obyvatel se silně změnilo. Původně převažující maronitští křesťané se stali menšinou. Zvyšující se napětí v otázce palestinských uprchlíků vedlo ke ztrátě kontroly nad státem a záminkou vypuknutí občanské války se stal útok na autobus s palestinskými Araby. Postupně se do války zapojili okolní státy, nejprve Sýrie, která na žádost prezidenta vyslala do země několik desítek tisíc vojáků. V důsledku teroristického útoku libanonského hnutí Fatah (Palestinské národně osvobozené hnutí) pronikly izraelské jednotky do Libanonu. Na konci roku 1982 vznikla libanonská šíitská politická a militantní organizace pod silným vlivem Iránu. Mezinárodní společenství se snažilo napětí urovnat. Do země, se vrátily mezinárodní jednotky. Pokračovala i jednání o příměří a 17. května 1983 Libanon, Izrael a USA podepsaly dohodu o izraelském stažení, které bylo podmíněno odchodem syrské armády, což ovšem Sýrie odmítla. Pod syrským tlakem Libanon dohodu v roce 1984 vypověděl. Období 80. let je ve znamení chaosu, docházelo k bombovým útokům a sebevražedným atentátům. V Libanonu působilo na 40 teroristických organizací, měl dvě vlády a žádného prezidenta. Za ukončení občanské války se pokládá tzv. Taífská dohoda, která byla z popudu Ligy arabských států uzavřena 22. října 1989 v Saúdské Arábii.

Zdroj: Pop, J., 1984. *Dikobraz: nezávislý satirický a humoristický týdeník*. Praha: Eurostudio, roč. 90, č. 1, s. 7.

Otázky k zamyšlení:

- Popiš a vysvětli karikaturu. *USA využívá k zachování míru zbraně hromadného ničení.*
- Na kterou stranu se stavělo Československo v období války v Libanonu?

¹ Maronitská katolická církev – počátky 4. stol., Sýrie. S římsko-katolickou církví sdílí doktrínu, ale liší se liturgií a hierarchií (v čele stojí patriarcha). Liturgickým jazykem je syrština.

² Šíitský islám – jeden z proudu islámu. Ší'ité považují za legitimní vůdce islámské obce jen potomky Muhammadovy rodiny v linii počínající jeho bratrancem a zetěm Alím ibn Abú Tálíbem. Ší'ité po Muhammadově smrti roku 632 neuznali za právoplatného chalífu Abú Bakra ani jeho následníky Umara a Uthmána. Teprve Alí, který se stal čtvrtým voleným chalífou, je podle ší'itů pravý vůdce muslimů, imám, a po něm další z jeho rodu.

³ Sunnitě – muslimové, kteří uznávají jako nástupce Muhammada Abú Bakra a jeho následníky.

⁴ Nezávislý stát Izrael byl vyhlášen 14. května 1948.

⁵ Šestidenní válka, 5. – 10. června 1967, vojenské střetnutí mezi Izraelem a koalici Egypta, Sýrie a Jordánska. Válka byla vedena o strategické hranice Izraele.

⁶ Tzv. Jomkipurská válka vypukla 6. října 1973 v 14:00, když koalice Egypta a Sýrie za podpory dalších arabských zemí zahájila o židovském svátku Jom kipur překvapivý útok na Izrael v oblasti Suezského průplavu a na Golanských výšinách.

SVATÁ ANEŽKA ČESKÁ hovoří k dnešku

Anežka Přemyslovna se 12. listopadu 1989 dočkala po 700 letech slavného svatořečení. Naše sdělovací prostředky věnovaly této události neobvykle velkou pozornost. Vládcí se tím snažili licoměrně ukázat, jak jsou osvícení a respektují potřeby věřících. Toto rádobylibivé gesto však nezapůsobilo, protože těžko uvěřit tomu, že ten, kdo víru a vlastenecké citění po léta tvrdě potíral a hanobil, to může myslet s Anežkou a s názory věřících a poctivých občanů upřímně a opravdově. Psalo se — a to i v církevním tisku — že je to po Janu Nepomuckém z roku 1729 první česká svatá; přitom se zapomnělo na Jana Nepomuka Neumanna, česko-německého kněze z Prachatic (působí jako biskup v USA), který byl před nedávnem kanonizován.

Anežka jako většina světců má dvojitou podobu — skutečně historickou a legendární. Obě k svatým patří a mají svou specifickou, v průběhu věků se měnící společenskou funkci. O mládí dcery Přemysla Otakara I. a sestry Václava I. mnoho bezpečného nevíme, nejspíše se narodila roku 1211. Dětsví prožité v kláštřích ve slezské Třebnici a v Doksanech jí poskytlo náboženské a kulturní vzdělání potřebné pro královskou dceru, s níž Přemyslovci počítali ve svých velmocenských plánech jako s vhodnou nevěstou. Rozhodně však patří do říše legend, že se Anežka již v útlém věku rozhodla stát se nevěstou Kristovou.

Nesporné je, že Anežka představovala výraznou osobnost, vědomou si svého postavení a ceny. Několikeré zasnoubení se synky světských vládařů, z něhož vždy sešlo, jí muselo znechutit, a proto se rozhodla jít svou vlastní cestou. Důležité bylo, že poznala rodič se františkánské hnutí, jež znamenalo návrat k opravdovému křesťanství, příklon k člověku a k chudobě.

Historickým činem mimořádného významu bylo založení kláštera sv. Františka v Praze roku 1234 a špitálu, při němž vznikl

řád českých křížovníků s červenou hvězdou. Ženský klášter, jehož abatyši se Anežka stala, byl její zásluhou obdarován značným majetkem, byl velkoryse vystavěn v novém gotickém stylu a stal se živým střediskem duchovního a kulturního života v Čechách.

V životě a díle sv. Anežky jsou dva vrcholy: péče o chudé a nemocné a hluboce křesťanský zájem o blaho lidské duše. Nežle ani opomenout Anežčino trvalý zápas o duchovní a politické povznesení přemyslovského rodu, vymýcení vnitřních svárů, a tím i posílení české země. Anežka se stala i prospěšnou rádčyní králi Václavu I. a Přemyslu Otakaru II.

Působení Anežky České neskončilo její pozemskou smrtí roku 1282, ale stalo se trvalým odkazem pro budoucnost. Úctu k ní chovala Eliška Přemyslovna, Karel IV., barokní vlastenečtí spisovatelé i prostí věřící v průběhu všech věků.

Oprávněně se ptáme, jaký smysl má Anežčino svatořečení pro český dnešek. Světci byli a jsou duchovním symbolem a oporou člověka, církve i národa. Pro celý český národ zůstává ovšem stále větším svatým než Anežka Jan Hus. Je vrcholným zjevem křesťanské víry a odvahy a patří do kontextu našeho duchovního vývoje. Vyjádřil to už Karel Toman verši, které jako by intuitivně odkrývaly smysl českých dějin: „Vítězi, který vjíždíš do pražských bran, zehnej ti svatý Václav i Mistr Jan.“

Anežčino svatořečení má význam i v tom, že znovu upozornilo svět na Československo. Dobrý kus práce vykonalo i deset tisíc československých poutníků do Říma, o nichž Italové říkali, že jsou disciplinovaní jako Němci a otevřeně srdeční jako Poláci. Těžko si lze přát větší poklonu. Sympatii k nám bychom měli co nejlépe využít a dokázat činy, že vskutku patříme k svobodné a demokratické Evropě.

Josef Hanzal

JEDNOU TO PŘEDNĚ MÍT VŠECHNO NA VIDEU.

Přestože po roce 1948 došlo k útlumu a pronásledování náboženských hnutí, na konci 80. let se začali veřejně projevovat katoličtí věřící. Vládnoucí komunistická strana byla nucena slyšet hlas této skupiny respektovat. Významnou událostí se stala kanonizace Anežky České dne 12. listopadu 1989 ve Vatikánu. Obřadu se účastnilo, i přes uzavřenost hranic, velké množství Čechů a Slováků, mezi nimi také pražský arcibiskup František Tomášek. Tento významný akt přenášela také Československá televize, ovšem ihned poté odvysílala přímé vstupy z celostátní konference Socialistického svazu mládeže.

Zdroj: Anonym, 1989. *Lidové noviny*. Praha, s. 12.

Otázky k zamyšlení:

- Jaké bylo postavení náboženských hnutí v období od roku 1948 až do roku 1989 na území Československa? *Oficiální doktrína KSČ propagovala vědecký ateismus. Tento přístup náboženství odmítá a předpokládá, že tento postoj lze vědecky podepřít. Veškerá náboženská hnutí byla potlačována, jejich představitelé a následovníci podléhali represím, studium religionistiky bylo zahrnuto do teologie.*
- Který konvent na našem území založila Anežka Česká? *Anežka Česká založila první klášter klarisek (Anežský klášter), a to v roce 1231.*

MONDE

Et maintenant la Tchécoslovaquie...

Československý listopad ve světovém tisku

„Československým komunistům je nyní těžko. Během tří dnů se uskutečnila tři mimořádná pléna ÚV KSČ. Vůdcové neformálního sdružení Občanské fórum, kteří zpočátku vyhlášovali trpělivost ve vztahu k jakémukoli názoru, nedávno nepustili na tribunu při manifestaci představitelů městské stranické organizace. Ti chtěli mluvit pouhé tři minuty. Češi a Slováci dnes začínají s rekonstrukcí domu. Ne oblékat fasádu, ale vyměnit prachšpatnou střechu, shnilé překlady. Každý čestný občan je povinen najít si své místo při této rekonstrukci.“

[Vitalij Jaroševskij, Deset dní, které otřásl Prahou, Moskovskije novosti 3. 12. 1989]

„Praha se probouzí na podzim a všechny naděje vstupují do ulic. Každý večer vládnou na Václavském náměstí manifestanti, žádají demokracii, svobodné volby a svobodu tisku... Z té kroniky toho šléného týdne, který otřásl jedním z pilířů stalinismu ve střední Evropě, si historie vezme poučení, které vykladači Marxovi dosud nestrávil: velké revoluce propukají tam, kde je nečekáme.“

[Olivier Weber a Benoit Laporte ve francouzském týdeníku Le Point z 27. 11. 1989]

„Praha se opět stala hlavním městem naděje, ale nezapomíná na to, že byla také kdysi metropolí ztracených iluzí. Nemusíme se vracet až k reformátoru Janu Husovi, národnímu hrdinovi, který byl upálen na papežův rozkaz o sto let dříve než se autoritou stal Luther. Praha nezapomněla na francouzsko-britskou zradu v Mnichově v roce 1938. Na státní převrat rozpoutaný komunistickou stranou v roce 1948 proti jediné demokratické vládě ve střední Evropě. Nezapomněla ani na první naději socializmu s lidskou tváří z jara 1968. Dvacet jeden rok. Dnes už se nemluví o záchraně socializmu. „Čtyřicet let vydávali lež za pravdu,“ žaluje Jiří Bartoška, český Alain Delon.“

[Jean Leclerc du Sablon, francouzský týdeník Express 1. 12. 89]

„Komunistická strana Československa, zcela destabilizovaná událostmi posledních týdnů, připravuje nesnadný mimořádný sjezd, který by se podle slov vysokého představitelů mohl konat 20. prosince.“ *[Monde 8. prosince 1989]*

[International Herald Tribune 30. listopadu 1989]

Československo očima Timu a Newsweeku —

Newsweek, 4. 12. 1989

„Bylo to jiné náměstí v jiném městě, ale skandované slovo bylo stejné: svoboda, svoboda. Minulý týden se v Praze převrhla další kostka domina východního bloku, zmítaného politickými otřesy. Sovětský vůdce Michail Gorbačov uvolnil hráz, stojící v cestě proudů reform; ani on však nemohl tušit, že přivalí udeří s takovou silou.“

„Po řadu dní to vypadalo, že se režim může rozhodnout pro vyhlášení výjimečného stavu. Když demonstrace na Václavském náměstí nabíraly na síle, pohrozil Jakeš v televizi „zavedením pořádku“. Milice dostaly rozkaz zaujmout pozice v hlavním městě. Policie obsadila rozhlas a televizi, armáda vyzvala občany, aby „bránili socialismus.“

„Jakeš stál před dilematem: buď vyhlásí výjimečný stav a rozdrtí protestní hnutí silou, nebo se podřídí vůli lidu a odstoupí. Zvolil to druhé. (...) Ústřední výbor ho v jeho funkci rychle nahradil Karlem Urbánkem, nepřítis známým osmačtyřicetiletým aparátníkem, o němž se soudí, že je o něco méně zatížen rigidními komunistickými dogmaty.“

„Eroze pozice Jakešova vedení byla patrně uspišena vzkazem z Moskvy. (...) „Vsaďte se o cokoli,“ prohlásil jistý v Praze působící západní diplomat, „že Lomakin řekl Jakešovi, že je načase odejít.“

„Vynesete nové pražské jaro Dubčka opět nahoru? Čerstvý průzkum veřejného míně-

ní mu dává značné šance. (...) Dubček má nicméně reputaci muže věčejška. Chová v srdci komunistické ideály, které byly velice zdiskreditovány — a kritizují ho rovněž za to, že se v roce 1968 nepostavil s dostatečnou rozhodností na odpor Sovětům. Jeden z předáků opozice říká: „Dubček je významný symbol, ale není to ani politik, ani lidový vůdce.“ Přesto, ztratil komunisté moc a dojde-li ke svobodným volbám, mohl by tento osmašedesátiletý opoziční bojovník se smutným úsměvem na tváři kandidovat jako nezávislý nebo jako představitel obrozených socialistů. Mohl by přitom získat podporu 400 000 bývalých komunistů, vyloučených ze strany po roce 1968. Máme-li soudit podle přijetí, jehož se Dubčekovi dostalo minulý týden na Václavském náměstí, není vyloučeno, že se tento muž věčejška přece jen znovu stane mužem dneška.“

Time, 4. 12. 1989

„Gorbačov netoužil odjet na schůzku s Bushem obtížen Československem ve zmatku nebo v křečích nových masových represí. V napjatých jednáních s československými vůdci dalo sovětské vedení jasné najevo svou pozici. Vzkaz zněl: Vyřešte situaci, a to ještě před setkáním na Maltě.“

„Havel a jeho intelektuálisti přátelé přijali role vůdců nekrvavé Československé revoluce mimo jiné i proto, že nikdo jiný k tomu připraven nebyl. V čístkách po roce 1988 byli odstraněni všichni potenciální reformátoři uvnitř strany a pokračující tvrdá linie znemožnila, aby v řadách komunistů vyrostly nové progresivní osobnosti.“

„Koalice intelektuálů, studentů a dělníků se projevila jako síla, kterou nebylo možné zastavit.“

„Po dramatickém návratu Alexandra Dubčka do veřejného života tento týden kdosi přilepil k soše svatého Václava titulní stránku Newsweeku z roku 1968, snímek, který ukazoval tehdy mladého komunistického vůdce, jehož pokus o pražské jaro potlačily sovětské tanky. Obrázek byl potcou muži, který symbolizoval odložený československý přelom. Pod foto byl však připojen malý, ručně psaný plakát, který ukazuje dvojnásobnou lidovou reakci na opětné objevení A. Dubčka a jeho případnou kandidaturu na prezidentský úřad. „Dubček a socialismus, ano,“ říkal nápis, „ale dnes už jinak. Otázka zní takto: změní se Dubček dostatečně? Může se vrátit do politiky?“

Odvolali Sověti 21. srpen 1968 včas nebo pozdě?

Odvolali pozdě, a nezabránili tak rozpadu monopolní moci KSČ, nezabránili obnově občanské aktivity. Odvolali pozdě, a nechali někdejší Jakešovo vedení strany vlastně na holičkách. Je to paradox: tím, že neodvolali svou podporu neudržitelnému vedení, které se opíralo o neudržitelný princip brežněvovské doktríny omezené suverenity, hráli Sověti bezděky významnou úlohu v našem nakonec vítězném boji s nadvládou jedné strany. Odvolali pozdě, a umožnili tak občanům Československa, aby se konečně sami a bez cizí pomoci osvobodili od strachu i od těch, kdo ten strach celá desetiletí naháněli. Odvolali pozdě, a ztratili hodně na kreditu, který získali gorbačovskou reformou. Odvolali pozdě, a vyvolali podezření, že nejsou ochotni nést důsledky někdejšího imperiálního rozhodnutí Leonida Brežněva. Odvolali pozdě, a ukázali, kterak princip neměšování může být i nemravný: nejprve ti zlomím nohu a pak řeknu, že ješ náprava je tvá soukromá věc a já se ti do toho míchat nebudu. Odvo-

lali pozdě a ještě se pokoušeli vyvolat dojem, že v tom rozhodování před jednadvacetí lety byli obětí jakéhosi kolektivního nátlaku. Tak alespoň vyzněla slova ministra Ševardnadzeho v interview pro Gazetu Wyborcu, v němž řekl, že rozhodnutí vrhnuté 21. srpna 1968 do Československa, bylo rozhodnutí kolektivní a kolektivně musí být také odvoláno. Napsal jsem tehdy po Ševardnadzeovi vystoupení v Polsku do italského listu L'Unita, že je to politické pokrytectví, a trvám na tom i dnes.

Určitě lze nalézt tisíc důvodů, proč se sovětské politické vedení nemohlo rozhodnout dříve, proč muselo čekat, proč věci musely uřít atd. Ty důvody a výmluvy nás už dnes nemusí zajímat. Je fakt, že odvolali, že odvolali pozdě a že nenalezli odvahu vyslovit politování nad důsledky onoho mezinárodního zločinu. Jen jedno mi nedá spát: došlo by ke krveprolití 17. listopadu, kdyby byli odvolali včas? Nemají i na něm spoluvinu?

Luboš Dobrovský

Události v Československu na konci roku 1989 důsledně sledoval také zahraniční, především západní tisk. Vybrané články přebíraly samizdatové Lidové noviny, které vycházely mezi léty 1987–1990. Na jejich obnovení se podílel Václav Havel, Ladislav Lis a Jiří Ruml.

Zdroj: Dobrovský, L., 1989. *Lidové noviny*. Praha, str. 7.

Otázky k zamyšlení:

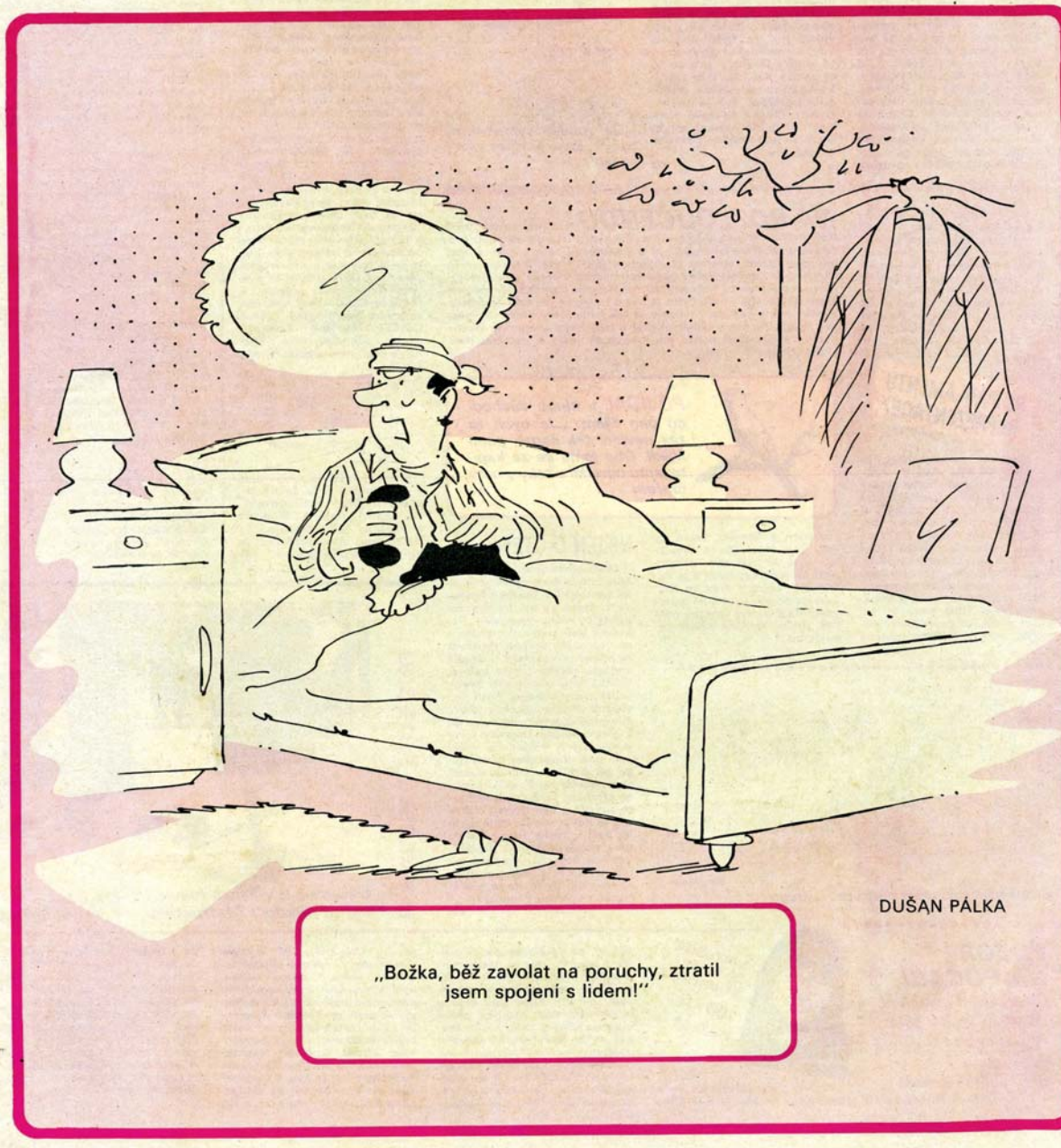
- Jakým způsobem sledoval zahraniční tisk události v Československu?
- Komu byly články v zahraničí primárně určeny?

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Agorama? Pamatujte si, že ve vys

S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÍP

dikobraz

SATIRICKÝ A HUMORISTICKÝ TÝDENÍK ● ROČNÍK XLV ● 22. LISTOPADU 1989 ● ČÍSLO 2311 ● CENA 2 Kčs

DUŠAN PÁLKA

„Božka, běž zavolat na poruchy, ztratil jsem spojení s lidem!“

Časopis Dikobraz vznikl v roce 1945 a po únoru 1948 byl silně levicově zaměřen: komunistická strana jeho stránky využívala k propagaci svých idejí. K jistému uvolnění došlo v roce 1968, ovšem po nástupu normalizace se časopis opět stal nástrojem KSČ. Uvolnění přišlo až po listopadových událostech a sametové revoluci.

Zdroj: Pálka, D., 1989. *Dikobraz: nezávislý satirický a humoristický týdeník*. Praha: Eurostudio, roč. 45, titulní strana.

Otázka k zamyšlení:

- Vysvětli pojem sametová revoluce? *Nenásilná změna, resp. nenásilné převzetí moci bez použití zbraní či násilí. V případě Československa definice neplatí úplně: 17. listopadu byli napadeni studenti Veřejnou bezpečností.*

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Agorama? Pamatujte si, že ve vys

Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá!

S hlubokým pocitem štěstí, spokojenosti a blaha oznamujeme všem pronásledovaným, poškozeným, utlačovaným, ponižovaným a okrádaným přátelům a známým, že nás navždy opustila 42 let nenáviděná a téměř celou společností proklínaná

TOTALITNÍ MOC jedné politické strany

která se zrodila 25. února 1948 --
— politickým pučem KSČ v Praze.

K jejímu náhlému skonu došlo 17. 11. 1989 v Praze za účasti spontánního manifestačního vystoupení mládeže vysokoškolské, středškolské a pracující, jakož i ostatní veřejnosti.

K jejímu symbolickému pohřbení dojde

8. a 9. ČERVNA ve volebních místnostech
celé republiky

Za truchlící příbuzenstvo:

býv. gen. taj. ÚV KSČ Miloš Jakeš

býv. gen. taj. hl. m. Prahy Miroslav Stěpán

stalinско-brežněvovští strotci — pracovníci StB

rodina dodnes zaslepených a zabeđených stalinistů

Leták ve formě parte informuje o pádu komunistického režimu v roce 1989 a o nadcházejících demokratických volbách. Volby do Sněmovny lidu Federální shromáždění se konaly ve dnech 8. – 9. 6. 1990, zúčastnilo se jich celkem 16 stran a hnutí.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Jaké funkce tento žertovný leták ve své době plnil? *Leták měl nejen pobavit, ale sloužil také jako forma informačního zdroje.*
- Které strany ve volbách roku 1990 zvítězily?

Strana, koalice, hnutí	Počet hlasů	%	PM
Občanské fórum	3 851 172	53,15 %	68
Komunistická strana Československa	976 996	13,48 %	15
Křesťanská a demokratická unie	629 359	8,69 %	9
Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko	572 015	8,89 %	9

- Jak je možné, že Komunistická strana Československa skončila i po sametové revoluci druhá?

Sada letáčků z období sametové revoluce a voleb v roce 1990. Důraz se v nich kladl na historii Československa, především na návrat k prvorepublikovým demokratickým principům. Od-mítaly sovětskou okupaci a hlásaly ponaučení z minulosti. Za vůdčí osobnost se považoval Václav Havel, který stál v čele Občanského fóra.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Prohlédni si jednotlivé letáčky a vyjmenuj osobnosti, které na nich rozpoznáš. *K. Marx, B. Engles, V. I. Lenin, J. V. Stalin, V. Havel, T. G. Masaryk*
- Na která období se obrázky odvolávají?
- Navrhni vlastní leták k sametové revoluci či k volbám v roce 1990.

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Agorama? Pamatujte si, že ve vys

Plakát OF, autor Vladimír Renčín. Pod zkratkou OF se skrývá politické hnutí Občanské fórum, které vzniklo krátce po začátku sametové revoluce, které zastřešovalo občanské nezávislé aktivity. Zpočátku se OF vyznačovalo především odmítáním komunistického režimu, postupně se politicky orientovalo do pravého středu. Prvním neformálním vůdcem byl Václav Havel a od roku 1990 byl předsedou Václav Klaus.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Co obrázek vyjadřuje? *Euforie po listopadových událostech 1989 byla obrovská, avšak v roce 1990 bylo nutné vrátit se k běžnému životu.*

„Co jste to kecal, že zhoršení po
Agorama? Pamatujte si, že ve vys